

3 september 1918

Londen, 2 september. Reuter verneemt, dat de linie in Vlaanderen nu loopt van Voormezele pal ten westen van Wulvergem door Neuve Eglise, Steenwerck ten oosten van Estaires en La Couture. De terugtocht van de vijand gaat door.

Parijs, 2 september. De dag van gisteren is voor de geallieerden over het gehele front van Ieper tot Soissons gunstig geweest. De terugtochtlinie van de Duitsers, die door de loop der Somme en het Noorderkanaal wordt aangegeven, is aan de beide uiterste punten aangetast, daar Péronne, dat de Britten hebben bezet, alsmede Noyon, beide op de oostelijke oever van de rivier, in handen der geallieerden zijn. Het lijkt onwaarschijnlijk dat de vijand zich onder deze omstandigheden nog lang zal kunnen handhaven.

De correspondent van Havas op het front brengt hulde aan generaal Fayolle, die een eerste rol heeft gespeeld bij de jongste krijgsverrichtingen.

Berlijn, 3 september. Officieel: Legergroepen kroonprins Rupprecht en von Böhn: Tussen Ieper en La Bassée gevechten met voor ons gunstige afloop in het terrein voor onze nieuwe stellingen.

4 september 1918

Londen, 3 september. De Britten hebben Wulvergem en Lens bezet, dat ze ontruimd aantreffen. Het wordt bevestigd dat het aantal gisteren gemaakte gevangenen op zijn minst 10.000 bedraagt.

Londen, 3 september. Officieel avondbericht. Vannacht hebben onze troepen vorderingen gemaakt ten noordoosten van Steenwerck en zijn Wulvergem binnenge trokken.

5 september 1918

Londen, 4 september. De admiraliteit maakt bekend: van 26 augustus tot 1 september hebben de luchtafdelingen in samenwerking met de vloot geslaagde bomovervallen boven Oostende en Zeebrugge gedaan en bijna 13 ton bommen met best gevolg geworpen. Er braken uitgebreide branden uit. In de wateren om het Verenigd Koninkrijk bleven verkennings- en aanvalspatrouilles tegen de duikboten aan de gang. In gevechten met vijandelijke vliegtuigen zijn er twee vernield en is een ander stuurloos neergejaagd. Al onze toestellen keerden onverlet terug.

Berlijn, 5 september. Officieel middagbericht. Legergroepen kroonprins Rupprecht en von Boehn: Tussen Ieper en La Bassée rukt de vijand tastenderwijze naar onze nieuwe stellingen op. Na het afslaan van aanvallen trokken onze troepen, overeenkomstig het bevel, op deze stellingen terug.

Bij Wijtschate hebben wij plaatselijke aanvallen verijdeld.

6 september 1918

Londen, 5 september. Officieel ochtendbericht: Gisteren is ten noorden van de Leie hevig gevochten. In de ochtend deden onze troepen een aanval op heuvel 63, ten zuidwesten van Mesen, welke werd ingenomen. Er werden meer dan 100 gevangenen gemaakt. In de middag veroverden we het dorp Ploegsteert, waarbij ons weer een honderdtal gevangenen in handen kwam en een aantal machinegeweren werden buitgemaakt. Ten noorden van heuvel 63 waren onze troepen in voortdurende strijd in de sector van Wijtschate, waar de vijand herhaaldelijk aanviel, maar zonder succes.

Aan het Leiefront bezetten onze troepen nu de algemene linie Voormezele-Wulvergem-Nieuwkapelle tot aan Givenchy. We

herwonnen de oude linie, die we voor 9 april bezet hielden. Ten oosten van Givenchy bezetten we een deel der oude Duitse stellingen.

In de laatste vier dagen maakten onze troepen meer dan 16.000 gevangenen en veroverden ze meer dan 100 kanonnen.

Londen, 5 september. Officieel avondbericht: Aan het front van de Leie deed de vijand hedenmorgen weer een krachtige aanval in het vak ten noorden van heuvel 63 en werd na een hevig gevecht teruggeslagen.

Wij brachten in de loop van de dag onze linie te weinig vooruit ten zuiden en zuidoosten van Nieppe en ten zuidoosten van Wulvergem.

Berlijn, 6 september. Officieel: Legergroepen kroonprins Rupprecht en von Böhn: Landelijke verkenningsafdelingen die tussen Ieper en La Bassée tastenderwijs vooruit kwamen en ten noorden van Lens onder sterk vuur voorwaarts stormden, zijn teruggeslagen.

De toestand ter zee.

Londen, 6 september. Een hooggeplaatste marineautoriteit heeft de volgende inlichtingen over de toestand ter zee verstrekt: Er is in de laatste tijd een volledig grondige verandering bij de Duitse marinestaf ingevoerd in dezelfde geest, als die welke twee jaar geleden bij de Britse admiraliteit haar beslag heeft gekregen. Sedert de slag bij Ierland is de Duitse vloot niet in de Noordzee uitgevaren. Behalve enkele overrompelingen, waarbij men vliegensvlug naar de basis terugkeerde, heeft de vloot niets gedaan dan de weg voor de duikboten open houden. Sedert de aanval op Dover in december 1917 is er tegen die stad niets meer ondernomen, en is er op Duinkerken maar één keer een aanval gedaan waarbij de vijand twee of meer torpedojagers verspeelde.

Zijn duikboten vernielden vijftien maanden geleden veel scheepsruimte. Sedert die tijd is die geleidelijk afgenomen. Oorspronkelijk opereerden ze ver van hun basis. De ontwikkeling van het konvoostelsel heeft gemaakt dat ze dichterbij de wal bleven. De meeste schepen worden nu binnen 10 mijl van de kust getorpedeerd, waardoor het mogelijk is geworden veel beschadigde schepen te behouden. Het uitlopen uit Oostende en Zeebrugge wordt voor de duikboten steeds moeilijker. Bijgevolg opereren ze meer aan de noordkust.

In het mijnenveld in straat Dover is de toestand belangwekkend. Onze stelling daar is nog sterker geworden en maakt nieuwe overrompelingen onwaarschijnlijk. Aangezien de duikbootvloot voor korte reizen van de Belgische kust zo goed als vernietigd is, is zij versterkt geworden door duikboten, die op lange reizen berekend zijn, waarvan er enkele bij verrassing doorgekomen zijn. Over het algemeen is het twijfelachtig, of Oostende en Zeebrugge, die aanhoudend gebombardeerd worden, voor de vijand enige strategische waarde hebben, behalve voor duikboten voor lange reizen, die weinig gebruikt wordt.

Tussen einde maart en einde juli hebben wij volstrekt afgerekend met 50% van de duikboten, die tot de Vlaamse flottile behoorden. Tegenwoordig zijn de duikboten er weer op uit om 200 mijl van hun basis te opereren, wat waarschijnlijk een gevolg is van onze bedrijvigheid en verder van het weer. Als duikboten verder weg gaan, krijgen zij minder, maar grotere doelen. Intussen versterken de Britten hun vloeten tot bestrijding der duikboten ontzaglijk. De bemanning van de Duitse duikboten heeft een grote verandering ondergaan. De manschappen waren vroeger vrijwilligers, maar worden nu voor hun taak aangewezen.

Een geheel nieuwe werkzaamheid van de Engelse vloot is dat zij elke maand een groot aantal mijnen legt.

Londen, 6 september. Verdere bijzonderheden die over de toestand ter zee openbaar worden gemaakt, tonen aan dat behalve de vijf tochten, die de Engelse vloot elke dag in de bocht van Helgoland onderneemt, er elke maand mijnen worden gelegd en dat de noordelijke mijnversperring onneembaar lijkt.

Te Zeebrugge hebben de Duitsers de hindernissen, die de Vindictive geplaatst heeft, niet kunnen verwijderen en hebben ze er hun toevlucht toe genomen een stuk van de zeedijk af te nemen, om kleine schepen door te laten.

8 september 1918

Havre, 7 september. Officieel Belgisch weekbericht van 31 augustus tot 6 september: Onze in de streek van Diksmuide en Langemark werkzame verkenningsafdelingen zijn verscheidene malen de vijandelijke stellingen binnengedrongen en met gevangenen teruggekeerd. In de nacht van 3 op 4 september hebben wij onze linie in de streek van Merkem vooruit gebracht, verscheidene krachtig versterkte vijandelijke stellingen ingenomen en een dertigtal gevangenen gemaakt.

De 6e september hebben speciale vijandelijke aanvalstroepen, uit drie regimenten van één divisie samengesteld en versterkt met een stormbataljon van het vierde leger, onder dekking van een dikke mist over een front van ongeveer 3 km een aanval ondernomen op de in de nacht van 26 op 27 augustus door de Belgische troepen veroverde stellingen in de nabijheid van Langemark. De vijand wist met vlammenwerpers op enkele punten onze linie binnen te dringen.

De Belgische troepen heroverden aanstonds in een tegenaanval na verwoede gevechten al het verloren gegane terrein, op een enkele post na. Behalve de bloedige verliezen moest de vijand meer dan 20 gevangenen en een machinegeweer afstaan. Belgisch geschutvuur heeft een vijandelijk vliegtuig geveld. Onze vliegers hebben drie kabelballons in brand geschoten, waarvan twee door tweede luitenant Coppens werden neergehaald, hij behaalde daarmee zijn 30^e luchtoverwinning.

Men schrijft ons: De verwoede gevechten aan het westelijk front hebben reeds in zoverre invloed in het bezette gebied van België dat het leger van Duitse ambtenaren in dienst van het generaal-gouvernement tot de velddienst opgeroepen is. Ze worden vervangen door vrouwelijke ambtenaren. Reeds moeten een 12.000 van zulke dames in België aangesteld zijn.

9 september 1918

Berlijn, 8 september. Officieel. Infanterieafdelingen brachten uit de Belgische linies ten oosten van Merkem gevangenen mee terug.

Berlijn, 9 september. Officieel: Plaatselijke gevechten ten noorden van het Ploegsteertbos en aan het kanaal van La Bassée.

Londen, 8 september. Officieel avondbericht: op het zuidelijk gedeelte van het slagfront zijn onze troepen thans doorgedrongen in het gebied der verdedigingsstelsels, door ons aangelegd voor het Duitse maartoffensief. De tegenstand van de vijand neemt toe te midden van deze voorbereide verdedigingsstellingen en vandaag is op tal van punten scherp gevochten. Plaatselijke aanvallen van de vijand zijn de 8^e van deze maand afgeslagen ten zuidwesten van Ploegsteert en ten oosten van Wulvergem. Op het overige Britse front niets van speciaal belang te melden.

Het aantal gevangenen, door de Britten gemaakt in de eerste week van september, overtreft de 19.000.

Berlijn, 8 september. In de streek van Wulvergem is een aanval van de tegenstander in vier golven tegen onze linie gedaan zonder enig resultaat op te leveren. Een weinig meer noordwaarts handhaafden zich Duitse achterhoeden met zwakke strijdkrachten tegen een tienvoudige overmacht. Een troep met machinegeweren sloeg een aanval af van 100 Amerikanen in een gevecht van man tegen man. In een onmiddellijke tegenaanval sloegen wij de vijand terug, die zich in de vernielde loopgraven nestelde. Tengevolge van deze tegenslag beperkten de Amerikanen zich er toe slechts op enkele punten met onze patrouilles voeling te houden. Hun hoofdstrijdkrachten werden buiten het bereik van ons geweervuur achteruit gebracht.

10 september 1918

Londen, 9 september. Officieel ochtendbericht. Met uitzondering van wederzijdse geschutbedrijvigheid in verschillende plaatsen, in het bijzonder in de nabijheid van de weg Atrecht-Kamerijk en in de vakken van het La Bassékanaal en van leper, valt er niets te melden.

Londen, 9 september. Reuters correspondent bij het Britse leger seint op 8 september: het weer is sedert zaterdagochtend stormachtig en onze vliegers konden slechts tussen de hevige regenbuien door hun arbeid verrichten.

Ten oosten van Wulvergem heeft een vijandelijke bestormingafdeling onder dekking van een geducht spervuur onze schansen genomen, doch ze werden met aanzienlijke verliezen teruggeworpen en geen van onze mannen wordt vermist.

De Temps meldt iets over de indruk, die de successen der geallieerden in het bezette gebied van België hebben gemaakt. De

eerste dagen van augustus al kenden de Belgen de uitslag van de strijd van Soissons tot Château Thierry op een prik. Ondanks de maatregelen die de Duitsers treffen om de stand van zaken te vermoffelen, zijn alle belangrijke voorvallen aan het front in Frankrijk in drie dagen te Brussel bekend. Vandaar verspreidt het nieuws zich als een lopend vuurtje over de provincie. Dikwijls vertellen Belgen Duitse officieren en soldaten, hoe het er in waarheid aan het front aan toe gaat.

Dan verneemt de Temps, dat de Duitse landstormers in de Belgische steden totaal verslagen zijn bij het vooruitzicht van een nieuwe wintercampagne. In hun blijdschap, nu het de geallieerden zo voor de wind gaat, getuigen de Belgen openlijk van hun hoop, spoedig bevrijd te worden. De laatste successen aan het Duitse front hebben overal tot uitbarstingen van vaderlandslievende geestdrift aanleiding gegeven. Te Charleroi vond men de dag na het bekend worden van de tweede overwinning aan de Marne aan het Duitse aanmeldingsbureau en dat van de Duitse burgerlijke commissaris biljetten aangeplakt met de woorden: "weldra lokalen te huur."

Onze correspondent te Havre meldt dat kapitein Pirmez, oorlogsvrijwilliger, kamerlid en thesaurier van de kamer van afgevaardigden, het oorlogskruis heeft ontvangen.

Van Franse zijde.

Terwijl aan Duitse zijde deze laatste tijden de geest blijkbaar ernstig geschokt is, zowel in het binnenland als aan het front, heeft aan de ententezijde de stemming, die door de voorjaarsuccessen der Duitsers wel ernstig gedrukt, maar toch geenszins gebroken was, begrijpelijkerwijze een hernieuwde grote sterking gekregen. Overwinningshoop en overwinningswil zijn er in volle kracht.

We hadden de gelegenheid een bevoegde persoonlijkheid van Franse zijde te ontmoeten, die in augustus te Parijs vertoefde, er zich met de leidende mannen onderhield, en ook het front in Frankrijk bezocht. Hij zegde ons:

"De veertien dagen, die ik nu kort geleden in Frankrijk doorbracht, behoren tot de schoonste van mijn leven, zulk een hoop en vertrouwen gaat er uit van het groots en eensgezind streven van alle krachten der natie en van alle bondgenoten, om de oorlog tot een goed einde, tot de overwinning te brengen.

En wat niet minder indruk maakt dan de eensgezinde krachtsinspanning en de ontwikkeling van de hulpbronnen der bondgenoten op het huidig oogenblik dat is hetgeen er nog voorbereid wordt.

Het oorlogsmateriaal op elk gebied der geallieerden is thans reeds geweldig. Als men het vergelijkt met dat van 1915, was dat maar kinderspel. Welnu, het ontzaglijke van nu zal weer slechts klein zijn vergeleken bij hetgeen de geallieerden in 1919 zullen hebben en in werking zullen stellen. Tegelijk met de inspanning voor de grote taak van het heden, gaan de voorbereidselen voor de taak van morgen met de grootste kracht verder.

Wat verder treft, is dat de leidende gedachte, die ons allen beheerst en die aan de geallieerden zulk een vastberadenheid heeft, een werkelijk idealistische toekomstgedachte is. We willen in volle ernst een rechtvaardige vrede en het is onze vaste overtuiging, dat er geen rechtmatige en duurzame vredestoestand, dat er geen vredesatmosfeer in de wereld mogelijk is, wanneer Duitsland niet verslagen wordt, wanneer het Pruisische militarisme niet de nederlaag lijdt. We zijn ook overtuigd, dat dit het belang der onzijdigen is".

Onze zegsman zegde dat laatste met een aandrang, waaruit wij bemerkten, dat hij niet begreep hoe de onzijdigen hier nog aan konden twijfelen en hoe ook bijzonderlijk Nederland hier aan kon twijfelen. Daarom zegden wij hem, dat men er zich vanwege zekere plannen der geallieerden, en vanwege zekere van geallieerde zijde wel geuite eisen of denkbeelden, toch niet over kon verwonderen, dat in de onzijdige landen, bijzonderlijk ook in Nederland, verscheidene personen er niet zo heel gerust op waren, dat een beslissende overwinning door de wapens ook de entente niet zou kunnen brengen tot daden in strijd met rechtvaardigheid, tot rechtsaantasting ook tegenover de onzijdigen.

Met beslistheid kwam onze zegsman hier tegen op. Hij besloot aldus: "Hoe zou de entente, die werkelijk een vrede van recht en rechtvaardigheid wil, die vrede kunnen inleiden door een daad van onrechtvaardigheid, door een rechtsaantasting ten opzichte van een onzijdig land, van enig onzijdig land! Ik kan u verzekeren, dat dit niet het geval zal zijn. En ik weet in deze in de geest van de leiders der entente te kunnen spreken. De onzijdigen kunnen vertrouwen hebben in de vrede, die de overwinning der entente zal brengen".

Berlijn, 10 september. Officieel: Bij plaatselijke aanvallen van de vijand ten noorden van Merkem en ten noordoosten van Ieper zijn kleine schansstukken in zijn handen gebleven.

Men meldt ons:

Te Vlissingen hoorde men gisteravond weer erger dan de vorige dagen het schieten en het was duidelijk dat er weer een aanval op de Belgische kust plaatsvond.

11 september 1918

Havre, 10 september. Officieel. Gedurende de nacht van 9 september hebben stormafdelingen, samengesteld uit grenadiers, karabiniers en liniesoldaten, een aanval gedaan op de vijandelijke stellingen naar de weg van Steenstraat naar Diksmuide en ten westen van St.-Juliaan. Ondanks de plasregen vertrokken onze troepen zingend over een front van 4500 m. Ze drongen de Duitse stellingen tot een diepte van 500 tot 800 meter binnen en hadden in een uur hun doelen bereikt. De vijandelijke tegenbeweging bleef zonder uitwerking. De Belgen maakten zich van een aanzienlijke buit aan machinegeweren en loopgraafmateriaal meester en brachten ongeveer 150 ongewonde gevangenen in hun linies mee terug.

Er wordt melding gemaakt van verscheidene persoonlijke heldendaden. Enige dapperen naderden kruipend een vijandelijk machinegeweer in werking, dat een van hen omver wierp, terwijl zijn makkers de bedienaars ervan buiten gevecht stelden. Deze daad stelde een compagnie in staat zonder te grote verliezen vooruit te komen.

Londen, 10 september. De admiraliteit deelt mede: het ongunstige weer heeft de verrichtingen der strijdkrachten in de lucht, die met de vloot samenwerken, van 1 tot 7 september binnen nauwe grenzen gehouden. Vier maal werden duikbootloodsen en fabrieken bij de haven van Brugge aangevallen, waarbij rechtstreekse treffers werden gemaakt. De havenwerken van Oostende en de ligplaats der kustmotorboten te Blankenberge werden eveneens met goede uitslag bestookt. Daar brak een grote brand uit. Verder zijn vijandelijke mijnenvegers met bommen en machinegeweevuur verontrust. Meer dan 14 ton bommen werden overdag geworpen. Van de bombardeerluchtsmeldelen is een toestel niet teruggekeerd. In de gevechten met vijandelijke vliegtuigen zijn er tien geveld en negen stuurloos omlaag gejaagd. Drie van de onze zijn zoek.

12 september 1918

Clemenceau aan het Belgische front.

Parijs, 11 september. Clemenceau heeft zaterdag een bezoek gebracht aan het Belgische front. Hij ging ineens door naar de stellingen der eerste linie, en monsterde de troepen geruime tijd in gezelschap van koning Albert, die er niet van was af te brengen, om zijn gids te zijn. Vervolgens ging de officiële stoet naar De Panne, waar de Franse minister-president en de koning een afdeling Belgische troepen hebben geschouwd. Bij die gelegenheid verleende Clemenceau een aantal kruisen van het legioen van eer en Franse militaire medailles aan Belgische officieren en soldaten, die onlangs door hun dapperheid de aandacht op zich hebben gevestigd.

Berlijn, 12 september. Officieel. Ten noordoosten van Bikschote hebben wij plaatselijke aanvallen, bij Armentières en aan het kanaal van La Bassée voorwaartse bewegingen van de vijand afgeslagen.

Van Engelse zijde komt men op tegen de opgave van het Duitse hoofdkwartier, volgens welke de Duitsers in augustus aan de fronten in het geheel 143 vliegtuigen en 86 kabelballons verloren hebben. Het Engelse hoofdkwartier in Frankrijk heeft namelijk op 5 september bekend gemaakt, dat sedert 8 augustus 465 Duitse vliegtuigen alleen door Engelse vliegers geveld waren. In al die gevallen werd hun vernieling duidelijk vastgesteld. Bovendien werden nog 200 Duitse vliegtuigen stuurloos naar beneden gedreven, waarvan vele te pletter vielen. Aan kabelballons vernielden de Engelsen volgens hun opgave 61, de Fransen 49, de Belgen zeven stuks; 117 in plaats van de 86 die de Duitsers opgeven.

13 september 1918

Havre, 12 september. Het Belgische leger heeft in de nacht van 11 september een nieuw succes behaald. Zijn aanvalstroepen hebben in stormloop de vijandelijke stellingen in de streek van Papegoed veroverd. Na een gedurfde geschutvoorbereiding klampten de soldaten zich aan de Duitse schansen vast. De vijand verdedigde zich verwoed. De strijd van man tegen man, die 2 uur duurde, eindigde geheel in het voordeel der Belgen. 's Ochtends waren alle doelen bereikt en was een vooruitgang bevochten van 800 m diepte op een front van 2 km. Het aantal gevangenen bedraagt meer dan 70 man, terwijl talrijke machinegeweren en een aanzienlijke buit in handen van de Belgen zijn gevallen, die het bos en de hoeve van Papegoed stevig bezet worden.

Een telegram van de Eiffeltoren verspreidt een bericht uit Havre, volgens hetwelk de Duitsers uit de kathedraal van de Verlosser en de Sint Jacobskerk te Brugge de koperen platen hebben weggehaald, die de graftombes sierden van personen als Jan van Woudenberg, secretaris van Filips de Schone. Een smeekbede, dienaangaande door de geestelijkheid tot de Duitse overheid gericht, heeft niets uitgehaald.

Berlijn, 13 september. Legergroep kroonprins Rupprecht en Boehn: Dicht bij de kust en ten noordoosten van Bikschote hebben wij kleinere ondernemingen met succes uitgevoerd.

Tussen Ieper en Armentières zijn verkenningsaanvallen van de vijand mislukt.

14 september 1918

Berlijn, 14 september. Officieel: legergroep kroonprins Rupprecht en von Böhn: Ten noordoosten van Bikschote hebben wij bij een eigen

onderneming en bij het afslaan van een plaatselijke aanval van de vijand gevangenen gemaakt.

15 september 1918

Havre, 14 september. Officieel weekbericht. In de afgelopen week is de artillerie in het bijzonder aan de gang geweest in het gedeelte van ons front ten zuiden van de IJzer. In de nacht van 8 op 9 dezer hebben onze troepen door krachtige aanvallen hun op 26 augustus behaalde winst uitgebreid in de richting van Kippe. Aan de weg van Steenstraat naar Diksmuide zijn onze troepen na een korte artillerievoorbereiding over een front van ongeveer 2 km in de eerste vijandelijke linies doorgedrongen, waar ze zich meester gemaakt hebben van een terreinstrook van ongeveer 10 km ten noorden van Kippe.

De verdedigers zijn na een gevecht van man tegen man buiten gevecht gesteld of gevangen genomen. Meer naar het zuiden, ten westen van St.-Juliaan zijn onze detachementen bij verrassing over een front van ongeveer 2500 meter en een gemiddelde diepte van 600 meter doorgedrongen in de eerste vijandelijke loopgraven, waarin ze zich na verwoede strijd gevestigd hebben. De 12^e september, bij het aanbreken van de dag, hebben onze troepen na korte maar hevige voorbereiding door de artillerie een aanval gedaan op de organisaties van de vijand bij Draaibank, die ze na levendige strijd en ondanks het hevig geschutvuur van de vijand genomen hebben.

Havre, 14 september. In de nacht van 13 september hebben de Belgische troepen de vijand een nieuwe nederlaag toegebracht. Na een hevige geschutvoorbereiding rukten Duitse aanvalscolonne naar de stellingen op die de Belgen de 11^e augustus (waar? – Redactie) hadden ingenomen. Er ontstond een verwoed

handgemeen, dat van het ochtendgloren tot de morgen duurde. Na zeer zware verliezen vermocht de vijand in onze stelling vaste voet te krijgen.

De Belgische troepen weken slechts om aanstonds weer terug te keren. In een schitterende tegenaanval, die bij klaarlichte dag werd ingezet, drongen de Belgische troepen de Duitsers terug en heroverden al het verloren terrein. De vijand liet, naast materialen en machinegeweren, een vijftigtal gevangenen achter.

Tot 12 uur 's middags deden de Duitsers verscheidene tegenaanvallen. De pogingen waren tevergeefs. Onze troepen boden schitterende weerstand en handhaafden het heroverde terrein. De verliezen van de vijand zijn zeer hoog. Het terrein voor de Belgische posten is met lijken bezaaid.

Havre, 14 september. Heden hebben zes leden van het Amerikaanse Congres een bezoek aan het Belgische front gebracht. Ze werden door generaal Gillain, het hoofd van de generale staf, ontvangen, begaven zich naar de loopgraven en doorkruisten de vakken van Merkem, waar de Belgische troepen zich met roem hebben overdekt, alsmede de vooruitspringende hoek van Ieper, waar ze zojuist gewichtige successen hebben behaald.

17 september 1918

Berlijn, 17 september. Officieel. Legergroep kroonprins Rupprecht: In Vlaanderen drukke verkenningsactie. Ten zuiden van Ieper zijn plaatselijke aanvallen van de vijand mislukt.

Londen, 16 september. Officieel avondbericht. In de nabijheid van Ploegsteert en ten oosten van Ieper hebben wij onze linie een weinig vooruit gebracht. Van het overige front niets te melden, behalve wederzijdse artilleriebedrijvigheid in sommige vakken.

Men meldt ons uit Oostburg:

Gisteren is er de ganse dag ontzaglijk kanongebulder van het westelijk front, ook uit de richting Ieper, gehoord. Om 11 uur 's avonds begon het wat te verminderen. De vliegeractie was geweldig groot, de hele dag was het afweergeschut in werking; enkele luchtgevechten werden waargenomen en er werden tal van bommen geworpen, vooral in de richting der vliegekampen. Om 10 u 30 's avonds begonnen de nachtelijke vliegers de kusten en havenplaatsen te bombarderen. Om 11 uur had men al zes aanvallen gezien.

18 september 1918

Berlijn, 18 september. Officieel. Legergroep kroonprins Rupprecht. Bij Ieper hebben wij uitvallen en aan weerszijden van het kanaal van La Bassée verscheidene gedeeltelijke aanvallen afgeslagen.

19 september 1918

Londen, 18 september. De admiraliteit maakt bekend: Van 8 tot 15 september is de strijdmacht in de lucht in weerwil van het ongunstige weer met de vloot blijven samenwerken. De Duitsers zeggen in augustus slechts 140 vliegtuigen te hebben verloren en er zelf meer dan 500 der geallieerden te hebben vernield. De ongerijmdheid van die bewering volgt al uit het feit, dat de Britten alleen bij het Britse offensief van 8 augustus tot 5 september met 465 Duitse vliegtuigen hebben afgerekend en meer dan 200 stuurloos neergejaagd. Vele andere moeten de pletter zijn gevallen zonder kans op behoud. Het hele verlies van Britse toestellen, in die tijdspanne, bedroeg 267.

(Een uitvoeriger telegram voegt hieraan toe, dat op de havenwerken van Brugge en Duitse vliegvelden bommen zijn geworpen. Ook werden Duitse torpedojagers bij het havenhoofd van Zeebrugge aangevallen. Drie Duitse vliegtuigen werden daarbij vernield en twee

stuurloos neergedreven. Twee Britse keerden niet terug, maar naar men gelooft landden ze op onzijdig gebied – redactie).

Londen, 18 september. De admiraliteit deelt mede: gedurende de laatste 48 uur hebben de landvliegtuigen, in samenwerking met die van de marine, 13 ton bommen op de dokken van Brugge en op een nabijgelegen vliegpark geworpen.

Elf vijandelijke vliegtuigen en kabelballons werden vernietigd; zeven toestellen buiten gevecht gesteld, terwijl wij vier toestellen missen.

Berlijn, 19 september. Officieel: Legergroepen Rupprecht en von Böhn: Ten noordoosten van Bikschote hebben wij gedeelten van de in de gevechten van de 19e dezer in handen van de vijand gebleven schansstukken gezuiverd en 136 Belgen gevangen genomen.

De verkenningsactie tussen Ieper en La Bassée. Ten noorden van Armentières en ten zuiden van het kanaal van La Bassée hebben wij plaatselijke aanvallen van de vijand afgeslagen.

20 september 1918

Londen, 19 september. Officieel avondbericht: We maakten vandaag enkele gevangenen in plaatselijke strijd ten zuiden van Auchy-lez-La Bassée en hebben onze stellingen ten westen van Wijtschate een beetje verbeterd. Vijandelijke overvalafdelingen zijn ten oosten van Nieuwkapelle en ten noorden van het kanaal Ieper-Komen afgeslagen.

Berlijn, 20 september. Officieel. Legergroep Rupprecht: Infanteriegevechten ten noordoosten van Bikschote en ten zuiden van Ieper zijn gunstig voor ons afgelopen.

21 september 1918

Berlijn, 21 september. Officieel: legergroep Rupprecht: Ten oosten van Merkem hebben wij een plaatselijke aanval van Belgische troepen afgeslagen.

Drukke verkenningssactie tussen Leie en Scarpe.

Havre, 20 september. Aan het Belgische front hebben de Duitsers vergeefse pogingen gedaan om de posten te hernemen, die ze in de nacht van 11 dezer van Kippe tot Diksmuide verloren hebben. In de afgelopen nacht hebben ze de Belgische strijdmacht, die op het veroverde terrein geïnstalleerd was, aangevallen. Hun pogingen mislukten geheel. Alleen in het centrum is de vijand er na verwoede aanvallen in geslaagd in sommige posten binnen te dringen. De Belgen deden echter terstond tegenaanvallen en na een uur van zware gevechten hadden de Belgische troepen alle posten weer bezet, waarbij ze een 30 gevangenen maakten en twee machinegeweren veroverden. De rest van het Duitse garnizoen was gedood.

Londen, 20 september. De verrichtingen van de luchtdienst in de afgelopen week zijn:

1. Onze vliegtuigen hebben in vijf dagen meer bommen in Duitsland neergeworpen dan er in enig voorgaand tweewekelijks tijdperk door hen zijn gestrooid;
2. In 12 uur hebben de Britse vliegers meer foto's van de Duitse stellingen achter de Hindenburglinie gemaakt dan in de voorgaande recorddagen;
3. In een luchtgevecht boven de Duitse kuststellingen in België hebben de Britse vliegers 18 vijandelijke toestellen vernield of stuurloos tot dalen gebracht. Twee Britse vliegtuigen worden vermist.

22 september 1918

Havre, 21 september. Officieel Belgisch weekbericht van 14 tot 20 september: grote werkzaamheid van patrouilles en verkenners, waarbij verscheidene Duitse gevangenen in onze linie werden meegebracht. De vijand deed vergeefse overrompelingen in onze stellingen bij Nieuwpoort, Diksmuide en Merkem. Vóór Oud-Stuivekenskerke hebben een vijftiental Belgen een dertigtal Duitsers tot wijken bedwongen en hen zware verliezen berokkend.

In de ochtend van 18 september heeft een krachtige aanval op onze onlangs oostelijk van Merkem veroverde stellingen de vijand in staat gesteld een ogenblik op enkele punten onze stellingen binnen te dringen. Hij werd er door een krachtige tegenaanval uit geworpen, waarbij een groot aantal gevangenen werden gemaakt.

Het geschut was bedrijvig. Onze batterijen bestookten de vijandelijke batterijen geducht. Ondanks het ongunstige weer hebben onze vliegtuigen talrijke krijgsvaardigheden ondernomen en onder andere meegewerkt met machinegeweervuur aan de tegenaanvallen ten oosten van Merkem. Onze jachtvliegers hebben een vijandelijke ballon in brand geschoten.

23 september 1918

Berlijn, 23 september. Officieel: Legergroep Rupprecht: Bij een plaatselijke onderneming ten zuiden van Nieuwkapelle hebben wij gevangenen gemaakt.

Tussen Ieper en La Bassée, aan weerskanten van de Scarpe en in het kanaalvak ten zuiden van Marquion is de geschutslag opgevlamd.

Het gebruik van verstikkend gas in de oorlog.

Havre, 22 september. In het antwoord van Duitsland op het beroep van het Internationaal Rode Kruiscomité, waarbij de oorlogvoerenden werden uitgenodigd af te zien van het gebruik van verstikkende gassen, worden de bondgenoten (de entente) van de ergste wreedheden beschuldigd. We vernemen, dat de bondgenoten de moeite zullen nemen zich tegenover de wereld te rechtvaardigen voor deze laster. Wat het gebruik van verstikkend gas betreft, het is waarschijnlijk, dat ze zekere nauwkeurige mededelingen zullen doen, waaromtrent wij reeds bijzonderheden kunnen mededelen.

Het is volkomen onjuist, dat de beroemde ingenieur Turpin ooit een verstikkende granaat uitgevonden heeft. Al zijn onderzoeken hebben zich uitsluitend tot ontplofbare stoffen beperkt.

Wat nu de prioriteit in het gebruik van het verstikkend gas betreft, ziehier enkele feiten. In december 1914 kreeg een groot Frans geleerde bericht van een Nederlandse vriend, eveneens een groot geleerde, drager van de Nobelprijs, dat de Duitsers in België vreemde instrumenten aan het maken waren, met lange, soepele pijpen, blijkbaar bestemd om giftig gas door te blazen. De Franse geleerde deed terstond stappen bij zijn regering, die niet in het minst rekening hield met de inlichting. Toch was deze juist geweest, want de 15^e januari barstte de befaamde aanval met verstikkend gas van de Duitsers bij Ieper los, waarvoor de Engelse troepen, die daar helemaal niet op berekend waren, terrein moesten afstaan. De naam yperitis is nog van deze gasaanval overgebleven. Eerst toen is men er, vóór zelfs naar een gelijksoortig verdedigingsmiddel tegen het gas om te zien, toe overgegaan naar een voorbehoedmiddel te zoeken

en het masker werd aangenomen. Eerst veel later, toen het onmenselijke gas door de Duitsers algemeen gebruikt werd, zijn de legers der bondgenoten ertoe overgegaan het op hun beurt te gebruiken, eerst echter op zeer bescheiden schaal met granaten.

24 september 1918

Havre, 23 september. Koningin Elisabeth heeft heden aan het Belgische front de "Artistieke en Letterkundige Kring" van het leger te velde geopend, waaraan ze haar bescherming heeft verleend. Ze werd door de minister van oorlog, De Ceuninck, ontvangen, die haar in welgekozen woorden welkom heette. Daarna had een concert plaats. De koningin wenste de oprichters van de kring hartelijk geluk.

Berlijn, 24 september. Officieel. Legergroep Rupprecht: Ten noordwesten van Diksmuide en ten noordoosten van Ieper hebben wij in geslaagde ondernemingen 70 gevangenen gemaakt.

Londen, 22 september. De admiraliteit deelt mede: Er zijn weer verscheidene bombardeeraanvallen door onze vliegers uitgevoerd. Bij vier gelegenheden tussen 17 en 21 dezer zijn 8 ton bommen op de haven van Brugge geworpen. Ook werden vijf vijandelijke vliegtuigen met uitstekende uitkomsten gebombardeerd, die naderhand door fotografische verkenningen bevestigd werden.

In zeegevechten met de vijand zijn zes vijandelijke vliegtuigen vernietigd en vijf stuurloos omlaag gejaagd. Drie van de onze worden vermist.

Er werd ook een vijandelijke ballon geveld die in vlammen gehuld neerviel op een ballonkamp en drie loodsen in brand stak, die alle afbrandden.

28 september 1918

Men meldt ons uit Oostburg:

Hedennacht, tussen 2 uur 30 en 4 uur, werden Zeebrugge en Oostende vanuit zee gebombardeerd. Hoeveel oorlogsschepen er aan deelnamen kon men niet duidelijk onderscheiden. De granaten zag men als het ware door de lucht vliegen. De aanval ging gepaard met ontzaglijke ontploffingen, welke hier de omgeving deden schudden. Gedurende de beschieting was de lucht geheel verlicht met lichtkogels en zoeklichten. Branden onderscheiden, of beoordelen of de beschieting veel schade toegebracht heeft, kan men hier niet. De Duitsers schoten ook terug. Omstreeks 5 uur werden nogmaals een tiental schoten gelost.

Later wordt nog uit Oostburg gemeld:

De gehele morgen wordt zwaar kanongebulder gehoord uit de richting Oostende-Nieuwpoort en de IJzer. Naar het schieten te oordelen nemen er ook oorlogsschepen aan deel.

Uit Vlissingen wordt nog gemeld:

Het kanongebulder was de afgelopen nacht omstreeks 3 uur gedurende geruime tijd zo buitengewoon hevig, dat menigeen uit de slaap werd wakker geschrikt en de ramen rinkelden. Afgaand op de zeer zware slagen werd het gebulder ook veroorzaakt door scheepsgeschut.

30 september 1918

Londen, 28 september. Officieel Belgisch bericht: Bij het aanbreken van de dag deed het Belgisch leger een aanval op de Duitse stellingen tussen Diksmuide en ten noorden van Ieper. De aanval begon met een hevige artillerievoorbereiding, die enige uren duurde en waaraan ook, in samenwerking met de Belgische batterijen, talrijke Franse en

Engelse batterijen alsmede schepen van de Engelse vloot, die de kustverdedigingswerken en kwetsbare punten van de verbindingen van de vijand bombardeerden, deelnamen.

Na deze voorbereiding is onze infanterie met de daarnaast liggende Engelse infanterie tot de aanval overgegaan op de sterke Duitse stellingen. Ze wedijverden met elkaar in moed.

De troepen namen alle vijandelijke verdedigingswerken van de voorste vijandelijke stelling, trokken deze over en begonnen dadelijk daarop de aanval op de tweede krachtig versterkt vijandelijke stelling.

Ondanks de tegenstand van de vijand en vergeefse tegenaanvallen, die hij deed, met name aan weerszijden van de spoorweg, nam onze infanterie bijna de gehele zone van het bos van Houthulst, die de Duitsers in de laatste vier jaar in sterke staat van verdediging hadden gebracht en al het terrein, dat zich uitstreckte tot een lijn, begrensd tot de plaatsen Woumen (ten zuiden van Diksmuide), Pierkenshoek, Schaaphalle (ten westen van Poelkapelle) en Broodseinde (ten zuiden van Passendale).

Er werd een vooruitgang van 6 km gemaakt en tal van gevangenen werden binnengebracht. Voor de Belgen bedraagt het aantal 4000. De veroverde kanonnen zijn nog niet geteld, o.a. waren er onder een voltallige batterij stukken van 15 cm met bediening en materieel en enkele kanonnen van zeer groot kaliber. Ook is een aanmerkelijke hoeveelheid materieel in onze handen gevallen. Tal van doden liggen op het slagveld en getuigen van de verliezen, die de Duitsers geleden hebben.

Londen, 30 september. Officieel Belgisch bericht: De Belgen zetten onverpoosd, ondanks de tegenstand van de vijand, hun aanvallen voort en hebben voet gekregen op de rug in Vlaanderen.

De tweede linie van de vijand werd genomen samen met Diksmuide, Zarren, Stadenberg (ten zuidwesten van Staden), Passendale, Moorslede en een gedeelte van Westrozebeke. De vijand voerde reserves aan en deed een hevige tegenaanval ten noorden van Houthulst, die volkomen gefnuikt werd, waardoor de Belgen de hoogte van Terrest (ten noorden van Houthulst) konden bezetten.

De Belgische troepen rukten daarna op en de garde bereikte een punt drie kilometer van Roeselare en op de weg Roeselare-Menen op een punt.

Het aantal gevangenen, sinds gisteren geteld, gaat de 5500 te boven, het aantal veroverde kanonnen is meer dan 100, waaronder verscheidene zware en een geweldige hoeveelheid ander materieel.

Berlijn, 29 september. Officieel middagbericht: De Engelsen hebben samen met de Belgen hun aanvallen tot Vlaanderen uitgebreid en tegen Kamerijk voortgezet. De Fransen en Amerikanen liepen opnieuw storm in Champagne alsmede tussen de Argonne en de Maas.

Legergroep Rupprecht: Van de kust tot ten zuiden van de Leie gedurende de nacht hevige strijd, die in de ochtenduren tussen Diksmuide en Wulvergem tot een zeer sterk roffelvuur steeg. De Engelsen en Belgen vielen aan van ten zuiden van Diksmuide tot Wulvergem. De vijand slaagde er in onze trechterstelling te nemen en gedeeltelijk in onze artilleriestelling binnen te dringen. 's namiddags kwam de aanval van de vijand tot staan in de nabijheid van de spoordijk ten zuiden van Diksmuide, Klerken, Houthulst, ten

westen van Rozebeke, Passendale, Beselare, Zandvoorde en Hollebeke.

's Avonds tegen onze linie ondernomen aanvallen werden met behulp van de op het slagveld aankomende reserves afgeslagen. De hoogte van Wijtschate werd tegen herhaalde aanvallen van de vijand gehouden.

Berlijn, 29 september. Officieel avondbericht. Nieuwe gevechten ten oosten van Ieper.

Parijs, 29 september. De grote bevrijdingsslag, die thans van het noorden af tot aan de Maas aan de gang is, begint kapitale resultaten op te leveren. Overal wordt de indringer gestaag aan teruggedrongen, waarbij hij verschrikkelijke en onherstelbare verliezen lijdt aan mannen en materiaal. Naar schatting zijn er de laatste drie dagen veertigduizend gevangenen en 300 kanonnen in handen van de Fransen, Engelsen, Amerikanen en Belgen gevallen. Sedert 18 juli gaat het aantal krijgsgevangenen de 200.000, dat van de kanonnen drieduizend, van de machinegeweren 20.000 te boven.

Londen, 30 september. Reuters bijzondere correspondent in het Engelse hoofdkwartier meldde zaterdagavond: De Belgen rukten verder noordwaarts Staden binnen, hernamen het dorp Houthulst en houden nu het gehele hoogtestelsel Westrozebeke-Passendale bezet. Vandaar liep de linie van het tweede leger vanochtend bij Zonnebeke, Beselare, Zandvoorde, mogelijk door Houtem, naar de rug Wijtschate-Mesen.

Londen, 29 september. Reuter verneemt, dat de Belgen Staden, ten noordwesten van Roeselare, hebben bezet.

Londen, 30 september. Reuters bijzondere correspondent bij het Britse leger seint over de aanval in België: tot dusver hebben de Belgen ruim 5000, de Engelsen ruim 4000 gevangenen gemaakt.

Londen, 30 september. Reuter verneemt, dat de laatste berichten aanduiden dat voor de geallieerden aan het westelijk front alles goed gaat. De geallieerden hebben duidelijke vooruitgang gemaakt op alle punten waarop zij aanvallen. De opmars tussen Ieper en Diksmuide heeft een diepte bereikt van 6 tot 8 km en ongeveer 6000 gevangenen opgeleverd.

De aanval tussen Ploegsteert en Diksmuide staat onder opperbevel van koning Albert, die de operaties samen met generaal Plumer leidt.

De linie van de geallieerden in België loopt nu langs de oostelijke rand van het Ploegsteertbos, vandaar naar Mesen, Houtem, Beselare, Passendale, ten westen van Rozebeke, verder langs de oostelijke rand van het Houthulstbos en vandaar naar Woumen, Klerken en Diksmuide.

Een dagorder van koning Albert.

Havre, 28 september. De overwinning der Belgen van heden heeft hier onbeschrijflijke geestdrift verwerkt.

Vanochtend had Koning Albert voor het begin van de aanval het volgende beroep tot zijn troepen gericht:

"Soldaten, Ge gaat een machtige aanval doen op de stellingen, aan de zijde van onze heldhaftige Engelse en Franse wapenbroeders. Het staat aan u, de invaller terug te drijven, die uw broeders sedert meer dan vier jaar onderdrukt. Het uur is beslissend.

De Duitser wijkt overal. Soldaten, toon u de heilige zaak van onze onafhankelijkheid waardig; waardig ook onze tradities en ons ras. Vooruit, voor het recht, voor de vrijheid, voor het roemrijke en onsterfelijke België.

Was getekend Albert."

Londen, 29 september. Officieel. De admiraliteit maakt bekend, dat de luchtstrijdkrachten, die gisteren meegedaan hebben aan het Belgische offensief, 13 ton bommen uitgeworpen hebben. Ze hebben twee terreinen en verscheidene munitiedepots in brand gezet. Laag vliegende machines hebben ook een aanval gedaan op de batterijen van de vijand en wezen de plaatsen aan voor de Engelse monitors die de Duitse kustverdediging bombardeerden. Er zijn vier vijandelijke machines vernietigd en vier stuurloos omlaag gejaagd. Dertien van onze machines zijn niet teruggekeerd van boven de vijandelijke linies nadat ze door een plotselinge hevige storm met regen overvallen waren.

Berlijn, 29 september. Op de 28^e zijn bij luchtgevechten in Vlaanderen negen vijandelijke vliegtuigen vernietigd. Acht vliegers zijn gevangen genomen. Aan onze zijde geen verliezen.

Uit de Engelse pers.

Londen, 30 september. De bladen spreken op ingehouden toon over de overwinningen van de afgelopen week over het gehele front. Zeven slagen, waarbij 4 miljoen mannen betrokken zijn, woeden nu tussen de Noordzee en Nazareth en er zijn in de afgelopen week 50 belangrijke steden en stellingen veroverd en 40.000 gevangenen gemaakt.

De Times zegt: het resultaat van de Engels-Belgische overwinning is, dat er een nieuwe bedreiging opkomt zowel van de Belgische kust als

van Rijsel. De bedreiging van het zuiden uit heeft zich ondertussen snel ontwikkeld. De operaties tegen St. Quentin en de Chemin des Dames moeten beschouwd worden als het centrum van een geweldig offensief, dat zich tegen de Duitse stellingen in Frankrijk ontwikkelt. Wij schijnen in het zicht van de overwinning te komen maar we moeten onze inspanning niet verslappen. Het is tijd om zich te verheugen, maar het is ook tijd voor vastberaden voorbereiding.

Londen, 30 september. De Morning Post zegt: de 10.000 gevangenen, die de Belgen en wij samen in het noorden gemaakt hebben, stellen elk denkbeeld van een Duitse terugtocht "volgens plan" terzijde. Het is een overwinning, om het hart van onze Belgische bondgenoten te verheugen, want het betekent, dat het voornaamste bolwerk van de Duitse bezetting van hun land gebroken is.

1 oktober 1918

Londen, 30 september. Officieel Belgisch bericht: Gedurende de 28^e en 29^e september hebben de Belgisch-Britse troepen ruim 9000 gevangenen gemaakt en meer dan 200 kanonnen veroverd. Het Britse leger heeft 65 officieren en 3600 manschappen gevangen genomen en tevens 90 veldkanonnen buitgemaakt. De Britse vliegers hebben krachtig tot het succes der krijgsv verrichtingen bijgedragen, door het bombarderen van vijandelijke colonnes en verbindingslijnen.

Berlijn, 30 september. Officieel middagbericht: Legergroepen van Rupprecht en Boehn: In Vlaanderen heeft de vijand zijn aanvallen voortgezet. Het binnendringen van onze stellingen door de vijand, de 23^e september, heeft ons genoodzaakt de rechtervleugel van ons verdedigingsfront achter de sector van Handzame, van ten noorden van Diksmuide tot Werken terug te nemen en op de linkervleugel de

bocht van Wijtschate te ontruimen. De vijandelijke aanvallen tegen het vak van Zarren-Westrozebeke werden afgeslagen. Tussen Passendale en Beselare drong de vijand tot Moorslede en Dadizele door; daar vingen we zijn stoot op. De vijand, die in de vroege ochtend van Houtem tot Komen aan de Leie oprong, werd door een tegenaanval teruggeworpen. We strijden hier in de vlakke van de Leie.

Berlijn, 30 september. Officieel avondbericht. In Vlaanderen over het algemeen een rustige dag.

Londen, 30 september. Reuter verneemt dat de Engels-Belgische troepen Geluwe, bij Menen, hebben bezet.

Havre, 30 september. De vooruitgang van het Belgische leger is zondag voortgezet, ten spijt van de tegenstand en de slagregen. Met een waarlijk ontroerende geestdrift en zingend hebben de nieuwe eenheden zich in de slag begeven. Zij, die Moorslede hebben ingenomen, zijn langs de plaats getrokken, "het kerkhof der tanks" genaamd, waar de gepantserde wagens rusten, die hier sedert het Frans Britse offensief in Vlaanderen (1917) in de modder zijn blijven steken.

Onze vliegtuigen hebben niet opgehouden boven onze infanterie te vliegen en deze te steunen. Onze batterijen, die met handigheid hun arbeid verrichten, zijn van stelling naar stelling overgebracht om de snelle opmars van de infanterie te vergezellen en te steunen. Men zag in de vlakke onze infanteristen bij sprongen vooruit komen, gebruik makend van de plooiën in het terrein en de bosjes om zich tegen het zeer levendige geweervuur te dekken.

Roeselare schijnt niet zeer beschadigd te zijn. De andere dorpen in Vlaanderen duiken uit het groen op. Moorslede moest huis voor huis

worden ingenomen. Er zijn bijzonder bloedige gevechten geleverd in de nabijheid van het station, dat verscheidene keren van bezitter heeft gewisseld.

Vijandelijke vliegtuigen hebben onze troepen bestookt ten einde te pogen de toestand te herstellen, doch ze werden door onze vliegers verdreven. De Belgen zijn ten slotte meester van het dorp gebleven. Zondagavond waren meer dan 5500 gevangenen en ruim 100 kanonnen, waaronder verscheidene 240 en 280 mm, hersteld.

Havre, 30 september. Maarschalk Douglas Haig heeft het volgende telegram aan Koning Albert gezonden: Aan het einde van de dag, die met de schoonste successen voor de legers der geallieerden op het westelijk front is bekroond, bied ik uwe Majesteit en het Belgische leger de hartelijke gelukwensen aan van mezelf en van de troepen, die onder mijn aanvoering staan, met de schitterende resultaten, welke onder het opperbevel van uwe Majesteit zijn bereikt.

Was getekend Douglas Haig

Parijs, 30 september. De slag op het westelijk front heeft een nog nimmer bereikte omvang aangenomen. Overal kraakt het Duitse front, dat geducht onder handen wordt genomen. Verscheidene militaire critici beschouwen de dag van gisteren als de eerste mijlpaal in de beslissende fase van de oorlog. Ten gevolge van de vooruitgang der Belgen in de richting van Roeselare en die van de Britten naar Wervik en Menen, zal Rijsel van het noorden uit worden aangeklampt.

Londen, 30 september. Reuter verneemt dat militaire deskundigen er de nadruk op leggen dat de vooruitgang van de geallieerden in Vlaanderen een ernstige bedreiging vormt voor het hele vijandelijke verbindingstelsel in België. Reeds is er een vooruitgang over een

front van 25 mijl tot een gemiddelde diepte van 5 mijl en een maximumdiepte van 8 mijl bereikt.

Londen, 30 september. In welingelichte kringen werd hedenmiddag aangaande de toestand op het westelijk front o.a. medegedeeld dat de spoorlijn van Roeselare naar Menen, die de voornaamste verbinding vormde tussen het Duitse front en de streek van Rijsel, het zuidelijk gedeelte de Leie en het front Oostende-Brugge thans van geen nut meer is. Roeselare kan niet meer als spoorwegknooppunt worden gebruikt; het was een zeer belangrijk punt daar vier spoorlijnen en acht wegen daar samen kwamen. Het is het voornaamste gedeelte van dit vak van het front, dat zeer laag is en waar de troepenbewegingen en de aanleg van nieuwe lijnen moeilijker zijn dan in het krijtachtig gebied naar het zuiden, waar men, wanneer er een weg onder zwaar vuur wordt genomen, gemakkelijk zijwegen kan vinden of nieuwe wegen kan aanleggen.

Bij het offensief der Belgen en Engelsen in Vlaanderen zijn, naar draadloos wordt gemeld, 11.000 gevangenen gemaakt. Na de verovering van Passendale is thans de weg Roeselare-Menen bereikt terwijl de Belgen op 10 mijl van Brugge staan.

Men meldt ons uit Oostburg:

Omtrent de beschieting van de Belgische kust in de nacht van vrijdag op zaterdag en 's zaterdags tot in de namiddag, deelt men ons nog mede, dat daaraan vier grote oorlogsschepen hebben deelgenomen, die omringd waren door een groot aantal torpedoboten.

Londen, 30 september. Officieel Belgisch bericht: Ondanks de slagregen, hebben de geallieerden de opmars langs het gehele front voortgezet. Ze namen Amersvelde (ten zuidwesten van Handzame), Staden en Oostnieuwkerke en staken de weg van Zarren naar

Roeselare en van Roeselare naar Menen op verscheidene punten over.

Een aanmerkelijke buit, munitieopslagplaatsen en spoorwegmaterieel zijn veroverd.

Berlijn, 1 oktober. Officieel: Legergroep Rupprecht: In de nabijheid van de kust hebben we bij een geslaagde voorwaartse beweging enige honderden Belgen gevangen genomen.

Ons nieuwe front in Vlaanderen loopt langs de in de vierjarige slag in Vlaanderen aangelegde achterwaartse stelling van het vak van Handzame ten westen van Roeselare over Ledegem-Geluwe naar Wervik en dan door het Leiedal naar onze oude stelling bij Armentières.

De vijand viel gistermiddag tussen Roeselare en Wervik aan. Hij werd voor onze linies teruggeslagen. Behalve Belgen en Engelsen namen wij gisteren ook Fransen gevangen.

Londen, 30 september. Reuter verneemt: De Belgen hebben nu geheel Diksmuide bezet, ook Werken, 8 km ten oosten van Diksmuide, en Geluwe dicht bij Menen waar ze nu nog maar 3 km van af staan.

Ze hebben de spoorweg Menen-Armentières bereikt van Wervik (ten zuidwesten van Menen) af tot Waasten.

Londen, 1 oktober. Officieel. Ofschoon het weer het vliegen belemmert, zijn 15 vijandelijke ballons en 27 vliegtuigen neergeschoten. Wij missen er tien.

Onze vliegers hebben 37 ton bommen geworpen op stations en kruispunten van spoorwegen in de gevechtszone.

Londen, 1 oktober. De admiraliteit deelt mede: smaldelen van het koninklijk legerkorps die samenwerken met de vloot tot steun van het Belgische offensief, hebben van 23 tot 27 september de vijandelijke oorlogsschepen voortdurend in het oog gehouden. De vijandelijke torpedojagers zijn met bommen en machinegeweren aangevallen. Bovendien zijn Zeebrugge, Oostende, Brugge en de vliegkampen in de buurt van Gent met bommen bestookt.

Er zijn tal van luchtgevechten geleverd; 12 vijandelijke toestellen zijn vernield en 14 stuurloos neergejaagd. Wij missen 10 toestellen.

De oorlogstoestand.

De Belgen hebben in Vlaanderen ongehoorde vorderingen gemaakt, die een bedreiging vormen, zowel voor de Duitse kuststellingen als voor Rijsel. De Belgen staan dicht bij Roeselare en trekken op in de richting van Menen en Kortrijk.

Het bos van Houthulst, daar zijn de Engelsen nooit omheen kunnen komen. Het bos van Houthulst is door de Belgen in minder dan een dag ingenomen.

De hoogte van Passendale, de hoogten ten noorden en ten zuiden daarvan, kortom die gehele gebogen heuvelrug, die als een amfiteater rond Ieper ligt, daarop zijn alle aanvallen der Britten gestrand. De Belgen hebben ze nu alle genomen.

Het terrein, waar alle vorige slagen in Vlaanderen zijn doodgebloed, waar de Duitse verdediging in 1917 de geweldige poging van de Britten, om de kuststellingen om te trekken, heeft verijdeld, is thans door de Belgen veroverd. De Belgen, op de rechterflank gesteund door de Britten, hebben de stellingen van 1917 ver overschreden. Ze zijn veel meer dan dubbel zo ver als de Engelsen vroeger ooit hebben

bereikt. En dat niet alleen, ook de basis van hun offensief is veel breder.

Zo men dan bij die vroegere aanvallende bewegingen van de Britten heeft kunnen spreken van een bedreiging van de Duitse kustlinie, dan mag men het thans zoveel te meer doen, nu de Belgen ten noorden van Diksmuide zijn gevorderd tot Handzame, op ruim een uur lopen van Torhout, de weg Roeselare-Menen hebben overschreden, en langs de Leie een anderhalf uur lopen in oostelijke richting zijn opgerukt. Op dit schitterend krijgsbedrijf zullen echter nog andere moeilijke slagen moeten volgen, indien het grote doel, de omtrekking van de kuststellingen, zal worden bereikt. Want de Duitsers staan daar nu terug in stellingen, die ze het vorig jaar – voor het geval toen al een tegenslag werd geleden van de aard, als hen nu is overkomen – in orde hadden gebracht.

2 oktober 1918

Londen, 1 oktober. De Brits-Belgische troepen noordelijk van Menen hebben Ledegem, Rollegem en Kapelle bezet.

Havre, 1 oktober. Ondanks het afschuwelijke weer en de stromende regen hebben de Belgische troepen, wiens schitterend vuur door geen hindernis te temperen is, hun vooruitgang maandag voortgezet en een belangrijk succes behaald. Zij hebben de weg Zarren-Staden bereikt en overschreden en ten oosten van het dorp Amersvelde Stadenburg, alsmede Sleihage, aan de weg Staden-Roeselare ingenomen. Meer naar het zuiden is Oostnieuwkerke, op ongeveer 4 km ten westen van Roeselare, eveneens in onze handen gevallen. De Belgische linie liep in de namiddag ten westen van Moorslede, dat de vorige dag in een zware strijd was ingenomen en verenigt zich in de nabijheid van Dadizele met de Engelse linie.

Terzelfder tijd dat deze zegevierende krijgsverrichtingen ten uitvoer werden gebracht, werden plaatselijke ondernemingen ten noorden van Diksmuide verricht en met schitterend succes bekroond. De belangrijke versterkte posten, de hoeven Terstille en Violette, op ruim 2 km noordoostelijk van Ramskapelle gelegen, werden na een korte en hevige beschieting door onze troepen met een slag ingenomen, waarbij gevangenen en buit werd gemaakt. De hoeven Terstille en Violette, die midden in de overstromde vlakte liggen, waren door de Duitsers in vestingen veranderd en vormden steunpunten van de eerste rang. Sedert einde 1914 zijn er herhaaldelijk talrijke en bloedige gevechten om het bezit ervan geleverd. Thans zijn onze dappere soldaten van deze posten meester. De op maandag veroverde buit is aanzienlijk; gewichtige depots en spoorwegmateriaal zijn ons in handen gevallen. Het aantal gevangenen is aanmerkelijk toegenomen.

Londen, 1 oktober. Zware regens in Frankrijk en Vlaanderen, die de strijd gisteren enigermate hebben belemmerd. Niettemin hebben de geallieerden wezenlijke vorderingen gemaakt. De Fransen werken thans eveneens mee aan de aanval in Vlaanderen, met de Belgen en Britten, onder aanvoering van koning Albert. In spijt van de hardnekkige tegenstand is het gehele front vooruitgeschoven. De Duitsers geven toe dat ze gedwongen waren de rechtervleugel van het "verdedigingsfront" achter het vak van Handzame, van ten noorden van Diksmuide tot Werken terug te trekken en de vooruitspringende hoek van Wijtschate te ontruimen. De geallieerde troepen hebben hedennacht Amersvelde, Staden en Oostnieuwkerke ingenomen en op verschillende punten de weg van Zarren naar Roeselare en van Roeselare naar Menen overschreden.

Berlijn, 1 oktober. De oorlogscorrespondent van de Vorwärts seint: de zware dag van gisteren heeft Duitsland militair op een harde proef gesteld. Het feit, dat wij op de meeste fronten achterwaartse

stellingen hebben betrokken, is geen maatstaf voor de beoordeling van het eindverloop, evenmin als het aantal (door de tegenstanders) gemaakte gevangenen, dat in de reusachtige slag volkomen normaal is. De slag is nog niet ten einde. De hoofdzaak is en blijft dat de levendige tegenstandslinie van het Duitse front onverbreekbaar blijft.

Daar de gisterochtend ingezette Engelse grote aanval ook op Vlaanderen is overgegaan staat thans meer dan de helft van het westelijk front, van de zee tot Verdun in brand. De slag, waarin meer dan 1 miljoen mensen zijn gewikkeld, is de grootste slag van de wereldgeschiedenis en is door de deelneming der Amerikanen tot een volkerenslag geworden, die de slag bij Leipzig ver overtreft.

Om 2 uur 30 kondigde een trommelvuur tussen de zee en Wijtschate de nieuwe Engelse aanvallen aan. Gelijktijdig werd van zee uit de kust met zwaar kaliber beschoten. Na een geschutvuur van vele uren gingen twee Engelse legers tussen Diksmuide en Wulvergem tot de aanval over. Wij namen onze in het voorjaar vooruitgeschoven linie in de oude winterstelling terug, zodat leper weer Engels is.

Londen, 2 oktober. Officieel Belgisch bericht: De Frans-Belgische troepen zijn opgeschoten in de richting van Hooglede (ten oosten van Staden) en van Roeselare.

De Engelsen bezetten Ledegem (ten oosten van Dadizele) en zijn tussen Wervik en Komen de Leie overgetrokken.

Berlijn, 2 oktober. Officieel: Legergroep Rupprecht: Ten noorden van Staden hebben wij bij het afslaan van vijandelijke aanvallen een 100 gevangenen gemaakt.

Aan weerskanten der van leper naar Roeselare en Menen leidende wegen heeft de vijand meermaals tevergeefs aangevallen. In

Ledegem wist hij voet te krijgen, doch een tegenstoot bracht ons weer in het bezit van het oostelijk deel van die plaats. Ten noorden van Menen heeft zich het 100^e Saksische reserveregiment grenadiers onder leiding van luitenant-kolonel von Aigedl ten zeerste onderscheiden. Ook het 132^e infanterie onder leiding van majoor Panze heeft zich hier in de laatste gevechten voortreffelijk gedragen.

Londen, 2 oktober. Een correspondent van Reuter hij de Britse legers in Frankrijk seinde dinsdagmiddag:

in Vlaanderen zijn blijkbaar Ledegem en Rollegem-Kapelle, gelegen midden tussen Roeselare en Menen, ingenomen.

De oorlogstoestand.

Het voornaamste nieuws sedert gisteren:

De Belgen zijn opgeschoten in de richting van Roeselare. De Britten hebben bij Ledegem de spoorweg Roeselare-Menen overschreden en zijn ten noorden van Tourcoing de Leie overgegaan.

De Britse Engelse troepen hebben in het westen weer aanmerkelijke vooruitgang geboekt. De betekenis van die vooruitgang hebben we gisteren al besproken. Behalve dat de Britten bij Ledegem de spoorweg naar Menen hebben overschreden, is voor vandaag de belangrijkste tijding uit die buurt, dat ze tussen Werken en Menen de Leie hebben onderschreden.

3 oktober 1918

Parijs, 2 oktober. Officieel. De buit, die de in Frankrijk en België opererende legers van de 1^e tot de 30^e september hebben gemaakt, bedraagt 2844 officieren, 120.192 manschappen, 1600 kanonnen en meer dan 10.000 machinegeweren.

De gehele buit der geallieerde legers van 15 juli tot 30 september bedraagt 5518 officieren, 218.494 manschappen, 3669 kanonnen, ruim 23.000 machinegeweren en verscheidene honderden schans mortieren.

Havre, 2 oktober. De regen heeft niet opgehouden; gedurende de gehele nacht van maandag op dinsdag viel er een ware zondvloed. Dinsdagochtend brak de zon bij tussenpozen door, doch de wisselvalligheid van het weer, de regen en de wind kunnen onze soldaten niet tegenhouden of invloed uitoefenen op hun moreel, dat steeds schitterender wordt. Hun vechtlust is gedurende de vier dagen, die de slag woedt, geen moment verflauwd. Dinsdag is de opmars ondanks de hevige tegenstand en de verwoede vijandelijke tegenaanvallen in de richting van Handzame voortgezet.

Meer naar het zuiden droegen de gevechten een zeer hardnekkig karakter. Onze troepen namen stormenderhand Hazewind in, op 2 km noordoostelijk van Staden, alsmede Gemeenhof, op 2 km ten noordoosten van Oostnieuwkerke. Het gerucht de Ruiter, dat zich op slechts 2400 m van Roeselare bevindt, is gevallen.

Ontzaglijke branden verlichten de nachtelijke hemel. De Duitsers hebben een deel van Roeselare in brand gestoken.

Berlijn, 2 oktober. De correspondent van het Wolff-bureau aan het westelijk front meldt: de Engelsen is het gelukt in de voorste linies van ons Vlaamse verdedigingsstelsel te dringen. Het troosteloos trechterveld ten oosten van Ieper, dat de Duitsers in april veroverden, werd opnieuw met Engels bloed gedrenkt. De zwakke scherpshutters en machinegeweerafdelingen, die daar in de modderige trechters en met water gevulde gaten voor het Houthulsterbos, in Langemark en langs de weg Ieper-Menen liggen, werden door een urenlang vijandelijke roffelvuur, dat opnieuw over

dit al duizenden malen door granaten stuk gereten terrein neerdaalde, overstelpt. Hoewel ze het binnendringen der Engelsen en Belgen niet konden verhinderen, hielden hun geweren, machinegeweren en handgranaten toch bloedig onder de vijandelijke stormtroepen huis. Met heldenmoed ondersteunden zij de artillerie, die tot het uiterste tegenstand bood. Luitenant Eggersdoerfer, van de Beierse artillerie, hield met een handvol infanteristen urenlang stand tegen de aanstormende, meer dan twintigmaal sterkere vijandelijke overmacht. Op een ander punt stond eerste luitenant Bogendorfer, commandant van een regiment Beierse infanterie, met een stuk of wat mannen en enige machinegeweren, tot de avond pal.

Verder zuidelijk verijdelden 40 dappere infanteristen de herhaalde aanvallen der Engelsen. Aan de weg Ieper-Menen kwamen een aantal Engelse tanks door de moddertrechters aangewaggeld, waarvan het grootste deel stukgeschoten, de rest tot omkeren gedwongen werd. In een tegenaanval werd Beselare hernomen en zijn twee verloren gegane kanonnen de Engelsen weer ontnomen. Ondanks het donkere weer en de tot de middag herhaaldelijk vallende gietbuien, verleenden vliegtuigen uitstekende diensten. Tot op 20 meter dalend bestookten ze met hun machinegeweren de Engelse en Belgische troepen in de flank.

Koning Albert heeft Poincaré over diens telegram van gelukwens met de jongste successen der Belgen bedankt en hem eens te meer van de trouwe vriendschap van hemzelf en koningin Elisabeth verzekerd.

Onze correspondent te Havre meldt, dat Gommers, de leiders der Amerikaanse arbeiderspartij, het Belgische front heeft bezocht en door koning Albert is ontvangen. Hij heeft zijn bewondering geuit voor de schitterende successen der Belgische troepen.

Londen, 2 oktober. Officieel Belgisch bericht: ondanks het hardnekkig verzet van de vijand heeft het Belgische leger zijn stellingen door plaatselijke aanvallen op verschillende punten verbeterd.

Het Engelse leger van generaal Plumer maakte na een hevige strijd een belangrijke vooruitgang in de richting van Menen door de inneming van Geluwe.

Berlijn, 3 oktober. Officieel: Legergroep Rupprecht en Böhn: In Vlaanderen hebben wij vijandelijke aanvallen ten noorden van Staden en ten noordwesten en ten westen van Roeselare afgeslagen. We hebben daarbij een 200 gevangenen gemaakt.

Tegen de avond zijn gedeeltelijke aanvallen van de vijand aan weerszijden van de weg Ieper-Menen mislukt.

Militaire beschouwingen.

Bij de Engelse aanvallen in Vlaanderen sloten die van de Belgen zich aan, terwijl de uiterste Duitse vleugel ook vanuit zee werd bestookt. De Belgen namen na een hevige artillerievoorbereiding de voorste Duitse stellingen tussen Diksmuide en ten noorden van Ieper en lieten daarop onmiddellijk de aanval op de tweede krachtig versterkte stelling volgen. De vorderingen, die zich hier voorbij de lijn Amersvelde-Staden-Oostnieuwkerke in de richting van Torhout en Roeselare uitstrekten, vormen een bedreiging van de Duitse kuststellingen. De Engelsen rukken over Ledegem naar Kortrijk en, na de overschrijding van de Leie tussen Wervik en Komen tegen Rijsel op.

In het Belgische legerbericht van 2 dezer staat nog:

"Voor het wonderbaarlijke moreel van de troepen is het volgende voorval kenschetsend. Een Belgisch bataljon opererend aan het front

van Sleihage vernam dat een verse eenheid het over enkele minuten zou aflossen, maar het hele bataljon weigerde dit, ofschoon het vermoeid was, voor het het begeerde dorp stormenderhand genomen had. Met prachtige elan stormde het ten aanval op Sleihage en nam het op de punt van de bajonet."

Volgens de Corriere della Sera heeft de Belgische regering de Ententekabinetten medegedeeld dat ze na de oorlog geen verplichte onzijdigheid zal aanvaarden, doch zich volkomen vrijheid voorbehoudt ten aanzien van haar buitenlandse betrekkingen en het aangaan van bondgenootschappen.

De Ententekabinetten hebben de 1^e oktober geantwoord, dat ze het standpunt der Belgische regering goedkeuren.

De Belgen hun land heroverend – nu het geschiedt, nu het hun goed gaat, is de toon der zelfvoldoening doodnatuurlijk in hun organen. Ontroerend werkt in de Echo Belge en brief van het front, waarin een Belgische zoon aan zijn moeder verteld, hoe hij is gedecoreerd, na 33 maanden frontleven, met twee onderscheidingen. Het gebeurde op een markt, waar geen enkel onbeschadigd huis stond en die toch iets majestueus had, die ochtend. Waren het de opeengedrongen troepen? de muziek? de vele hoofdofficieren? Precies om 10 uur klonk hoorngeschal. Daarna de Brabançonne. Toen werden eerst de officieren, vervolgens de soldaten gedecoreerd. De generaal sprak de schrijver toe, zo deden nog andere hoge mannen, allen drukten ze hem de hand. Maar het mooiste was toch het defilé: al de troepen, muziek voorop. Toen de vlag voorbijging, ja, toen moest de schrijver huilen als een kind. Van zijn leven had hij muziek niet zo mooi gevonden en dat men zo van streek kon raken, hij wist het niet...

Na 33 maanden front.

Of de moeder de brief met droge ogen zou hebben gelezen?

4 oktober 1918

Londen, 3 oktober. Officieel Belgisch bericht: de Frans-Belgische troepen hebben de krachtige vijandelijke stellingen ten oosten van Staden aangevallen, de vijandelijke tegenstand gebroken en hun linie ongeveer 2 km voor de buitenwijken van Hooglede, alsmede aan de weg Hooglede Roeselare vooruit gebracht. Een hevige Duitse tegenaanval ten westen van Roeselare is volkomen mislukt.

Gisteren trokken Belgische gepantserde auto's door de Duitse linies, drongen Roeselare binnen en keerden ondanks het zware vuur terug.

5 oktober 1918

Londen, 4 oktober. Officieel Belgisch bericht: de Frans-Belgische troepen zijn in de richting van Hooglede en Roeselare een eindje opgeschoten.

Berlijn, 4 oktober. Officieel avondbericht. Hevige aanvallen van de vijand aan beide zijden van Roeselare.

Havre, 4 oktober. Ondanks het ongunstige weer, de regen en de dikke modder, waar de kanonnen en vrachtauto's in wegzinken, hebben de troepen van koning Albert op schitterende wijze hun zegevierende krachtsinspanning voortgezet, welke zich donderdag in de richting van Hooglede en Roeselare-Tielt heeft uitgebreid. Onze troepen hebben de westelijke rand van Hooglede bereikt, een groot dorp van 4800 inwoners, dat tegen Roeselare en op de wegen, die daar van het noordwesten en het westen heen leiden, is gelegen. Onze soldaten hebben zich donderdag van verscheidene gehuchten meester gemaakt. Woensdagochtend is een regiment Belgische jagers de voorstad van Roeselare binnengedrongen. Dit regiment

was uiterst snel vooruitgekomen, zo snel, dat een hevige tegenaanval niet uitbleef. Op een goed ogenblik werd een bataljon van onze heldhaftige jagers tijdelijk omsingeld. Het hield hardnekkig stand, ondanks de hachelijke toestand en werd weldra door ons verlost. De Franse makkers, die in moed en vuur met onze soldaten wedijveren, hebben hun levendige bewondering geuit voor de dapperheid van dit bataljon.

Woensdag heeft eveneens een Belgische gepantserde auto stoutmoedig de Duitse linies overschreden en is Roeselare binnengedrongen. Niettegenstaande het hevige vuur is hij door de Duitse stellingen heen gekomen en in onze linies teruggekeerd.

In Roeselare zelf hadden ze heldhaftige gevechten te leveren, voordat onze troepen hen vermochten te bereiken. De hele bezetting was buiten gevecht gesteld; twee mannen werden gedood, de andere twee gewond.

In het vak, dat zich van Diksmuide tot de zee uitstrekt hebben onze troepen met volkomen succes onverschrokken overvallen gedaan, in de buurt van Nieuwpoort, Lombardsijde, Ramskapelle en Schoorbakke waarbij verscheidene gevangenen werden gemaakt.

De Vlaamse kust.

Londen, 4 oktober. Reuter verneemt uit gezaghebbende marinebron dat er tal van aanduidingen zijn voor een spoedige ontruiming van de Vlaamse kust door Duitsland. Eveneens is bekend dat de Duitsers hun kanonnen reeds verwijderen.

De laatste dagen is de Vlaamse kust drie keer zwaar gebombardeerd.

Van het westelijke gevechtsterrein.

Londen, 4 oktober. Officieel avondbericht. In de operaties, die het tweede Britse leger de 29^e en de volgende dagen in Vlaanderen ten uitvoer heeft gebracht, hebben de 29^e en 35^e divisie buitengewone dienst gedaan.

Bij zeer slecht weer zijn ze over een afstand van negen mijl gevorderd over een zeer moeilijk terrein en ze hebben daarbij de gehele heuvelrug ten oosten en ten zuidoosten van Ieper schoongeveegd, terwijl ze een belangrijk aandeel hadden in de buit van 4000 gevangenen en 100 kanonnen. De negende divisie nam op de eerste dag van de aanval Beselare, vijf mijl ten oosten van het punt van uitgang. Drie dagen later hadden ze Ledegem bereikt.

Op de eerste dag kwam de 29^e divisie voorbij Geluvelde en ze nam Kruseke, na een afstand van vijf mijl langs de weg naar Menen te hebben afgelegd.

Op de rechterzijde hiervan ging ook de 35^e divisie veel verder dan onze oude posities van 1917 vooruit, zij nam Zandvoorde.

Londen, 4 oktober. Officieel Belgisch bericht: De aanval der Belgen, Fransen en Engelsen op 28 september bracht in 48 uur de gehele rug van Vlaanderen in ons bezit. De plaatselijke operaties, die sedertdien zijn verricht, om de toegangen van de rug naar de vlakte vrij te maken, hebben op het front een vooruitgang van 14 km ten gevolge gehad. Daardoor zijn Ieper en Diksmuide volkomen vrijgemaakt en hebben wij de oevers van de Leie tussen Armentières en Wervik kunnen bezetten.

Er zijn 10.500 gevangenen (waaronder twee onderofficieren) geteld, verder 850 kanonnen, 200 loopgraafmortieren en 600 machinegeweren.

De Britse vloot en de Britse vliegers hebben een groot aandeel in deze overwinning gehad.

Van het westelijke gevechtsterrein.

Havre, 5 oktober. Officieel weekbericht. De aanval, door de Belgen op de 28^e september ontketend, tussen Diksmuide en Ieper, op de rechtervleugel gesteund door de Britten, heeft geleid tot de inneming van de machtige stellingen, die de vijand gedurende vier jaar had georganiseerd en vervolmaakt. Daartoe behoorde het bos van Houthulst, dat onze troepen op de eerste dag van de aanval in een stormaanval hebben genomen, gesteund door onze artillerie, die versterkt was met Franse en Britse batterijen. Niettegenstaande de regen, het slechte terrein en de hardnekkige tegenstand van de vijand op verschillende punten, hebben onze infanteristen dadelijk een vooruitgang van 6 km gemaakt. Diksmuide, Stadenberg, Passendale, Moorslede zijn de 29^e gevallen. Ten spijt van krachtige tegenaanvallen, kwamen de vooruitgeschoven Belgische afdelingen tot 3 km van Roeselare en ze bereikten de weg Roeselare-Menen. De volgende dag hebben we Zarren, Oostnieuwkerke en Amersvelde genomen. De Franse troepen namen Staden en trokken op naar Hooglede. Een Belgische patrouille is een ogenblik in Roeselare geweest.

Tot nog toe heeft het Belgische leger 5900 minderen en 100 officieren gevangen genomen. De buit aan materiaal bedraagt: 250 kanonnen, 300 machinegeweren en 100 schansmortieren.

Londen, 5 oktober. Indien men in een enkele zin de strategische ommekeer moet beschrijven, die zich voltrekt als een gevolg van de krijgsoperaties der laatste twee maanden, dan zou men zeggen, dat de vijand bezig is, langzaam de scharnier in de stelling bij St. Gobain te vervangen door een nieuwe scharnier ten noorden van Verdun.

Om de oude spil draaide het slagfront, dat zich in een richting uitstreckte tot de Belgische kust, en in de andere richting door Champagne tot Elzas-Lotharingen. Om de nieuwe spil zal spoedig het slagfront draaien, dat zich aan de ene zijde uitstrekt tot in de Elzas, en naar het noorden over Namen, door Brussel naar Antwerpen.

De algemene waarderingen der waarde van onze recente successen zijn terzelfder tijd te gering en overdreven geweest, want ze hebben de uitgestrektheid van het terrein dat de vijand voornemens was prijs te geven te laag aangeslagen.

Hij was van plan om Rijsel prijs te geven en de gehele kuststrook van Vlaanderen, en bovendien heel Frankrijk westelijk van de Maas, ofschoon hij dit natuurlijk wil doen in zijn eigen tempo. Hij ziet in, dat een snelle ontruiming van een zo uitgebreid gebied zijn legers gemakkelijk noodlottig zou kunnen worden. We mogen dus op dit gehele front zeer hardnekkige strijd tegemoet zien. Niettemin zullen het slechts achterhoedegevechten op grote schaal zijn, behalve in het oosten, waar de Amerikanen thans als aanvallers van de ware scharnier der Duitse linie in de plaats zijn getreden van Mangin.

Maar, is men in de waardering van de omvang van de te verwachte Duitse terugtocht te karig geweest – bij berekening van zijn gevolgen is men overdreven geweest.

We zouden nog deze herfst de oorlog tot een einde kunnen brengen indien de tangtoppen van onze omvattende beweging in Vlaanderen enerzijds en die van de omvattende beweging aan de Maas anderzijds, tot elkaar zouden kunnen komen. Slaagt dat niet, dan moeten wij de hervatting verwachten van nieuwe beslissende strijd op een smal front, die zelfs indien de gebeurtenissen zo lopen als wij het verwachten, ons tot goed in het volgend jaar zou bezighouden.

De Duitsers hebben alle kunstgrepen beproefd op één na: ze hebben een gelijktijdig offensief beproefd op het westelijk en op het oostelijk front; ze hebben het geprobeerd met een offensief in het oosten en een defensief in het westen, een defensief in het oosten en een offensief in het westen. Dat is allemaal mislukt. Het enige dat nog geprobeerd kan worden is een defensief op een verkort westelijk front. En het werkelijke doel van het hevige vechten, dat thans aan de gang is in het westen is niet uit te maken of de Duitsers zullen moeten terugtrekken – daartoe hadden deze reeds besloten – maar om uit te maken of de Duitsers dat zullen doen in de tijd die hen past, of in de tijd die ons past. Doen ze het in de tijd die hen past, dan zullen zij geen zware verliezen lijden en zouden zij manschappen kunnen vrijmaken om Oostenrijk een ruggensteun te geven. Moeten zij het doen in de tijd, die ons past, dan worden hun verliezen onherstelbaar en zullen de Duitsers geen manschappen overhouden voor operaties elders dan in het westen. Bovendien zou de verkorting van hun front niet voor een enigszins aanzienlijke duur de ondergang kunnen tegenhouden die hen wacht.

Frans van Cauwelaert heeft in Vrij België van 4 oktober een hoofdartikel getiteld "In het licht der overwinning". Wij ontleen er de volgende citaten aan:

Nooit heeft in de wereldgeschiedenis het rad der gebeurtenissen een zo geweldige ommezwaai gemaakt als in deze zomer. Zes maanden geleden stond Duitsland op het hoogtepunt van zijn machtsontplooiing. De schakel tussen de Britse en de Franse legers was tot breken toe gespannen aan de Somme, Frankrijk in het hart bedreigd, de Engelse kust weldra in het bereik van het ver dragend geschut, het oosten prijsgegeven aan de meest losbandige zelfvernieling en Amerika nog in de eerste voorbereiding van zijn hulpverlening. Het waren zware dagen voor geheel de entente, maar bijzonder voor de landen, welke sedert vier jaar, als het onze aan de

roofzucht der vijanden zijn prijsgegeven en die hun bestaan zelf op het spel wisten en er werd niets beproefd om de tragische ernst der gebeurtenissen te verbloemen.

Zelfs de gewone man heeft er zich rekenschap van kunnen geven, dat de lucht vol onheil zat en de volkeren der entente hebben in die dagen de ware krachtproef geleverd van hun onverzettelijke overwinningswil. Ik heb het volk in die dagen in Engeland en in Frankrijk gezien. Geen opgewekte stemming voorwaar. Ook na vier jaar oorlog wordt het hart zwaar wanneer men opnieuw langs de heirwegen de troosteloze stoeten ziet van gehuifde vluchtelingenwagens en de spoorhallen vol met een haveloze massa, die doelloos door de vijand wordt opgestuwd. En wie het Franse volk kent weet, met welk gevoel het Parijs aan het ontruimen ging, na zoveel lijden en na zoveel geknakte verwachtingen. Maar ieder heeft op zijn tanden gebeten. Parijs zou desnoods worden opgeofferd, maar de Duitsers zouden niet overwinnen.

Dat echter de zomer zou zijn ingegaan, wanneer reeds het ononderbroken bedrijf zou beginnen van de uiteindelijke overwinning, lag buiten de meest optimistische voorspelling. Zonder overgang zijn de legers der entente van een lastig defensief getreden in een opeenvolging van overwinningen.

Het uur om deze gebeurtenissen te verklaren is nog niet aangebroken. Maar ze leggen de geschiedenis schitterende bladzijden voor en de grote mannen, die er de voornaamste auteurs van zijn geweest, met Foch aan het hoofd, zijn levend de onsterfelijkheid ingegaan.

Het is begrijpelijk, dat wij uitgewekenen, die sedert vier jaar smachten naar de dag van de vrije terugkeer, de blijdschap van deze zegedagen sterk hebben gevoeld. Maar onze vreugde is hoger

gestegen bij het horen van een nieuw geluid, dat aan de IJzer voor enkele dagen is losgebroken, en niemand zal het ons kwalijk nemen dat we op onverholven wijze onze trots uitspreken over de schitterende wapenfeiten, welke door onze dierbare jongens pas zijn voltrokken en heldhaftig worden voortgezet. Hoeveel angsten hebben wij doorstaan wanneer het Duitse offensief van het voorjaar ons laatste vrije veld, waarvan ieder duimbreed met het bloed was vermengd van onze gevallen jongelingen, dreigde onder de voet te lopen. Het bevel tot volledige ontruiming werd uitgevaardigd voor de burgerbevolking, een nieuwe waterlijn vloeide reeds uit langs de noordelijke dorpjes van Frans-Vlaanderen en de gedachte spookte rond, dat onze laatste keurtroepen konden worden gevangen genomen op een eiland van enkele vierkante mijlen. En kijk, daar springen onze jongens over de schansen, die zij in natte nachten zakje voor zakje hebben samen gedragen door grote weiden en door plassen vol riet. Met een sprong veroveren ze stellingen, waar machtige legers vruchteloos hadden tegen gebeukt, en op de film der oorlogsberichten verschijnen dag aan dag de bekende namen van herwonnen dorpen.

7 oktober 1918

Berlijn, 6 oktober. Officieel middagbericht: Legergroep Rupprecht:

in Vlaanderen en voor Kamerijk was het een rustige dag. Op vele punten van het front heerste levendige verkenningsbedrijvigheid.

8 oktober 1918

Een Duitse vlieger is bij Strobrugge op Belgische gebied aan de elektrische draad blijven hangen. Hij was uit Brugge gedeserteerd.

9 oktober 1918

Londen, 8 oktober. Officieel Belgisch bericht: niets van belang, Duitse luchtbedrijvigheid boven enige frontstukken daargelaten.

11 oktober 1918

Achter het Duitse front.

Berlijn, 6 oktober.

Indrukken van de stemming.

Onmiddellijk voor het begin van de binnenlandse crisis kreeg ik de uitnodiging tot een reis achter het Duitse front in Frankrijk. We zouden deze keer niet de strijdende troepen in hun stellingen bezoeken. Dat was onder de tegenwoordige omstandigheden een onmogelijkheid. Het doel van onze tocht zou zijn, een bezichtiging van de stellingen, die de Duitsers in het bedoelde gedeelte van het bezette gebied voor een terugtocht in gereedheid hadden gebracht. Hoe gewichtig ook de eerste ontwikkeling van de komende crisis reeds mocht zijn, de voorgestelde reis leek mij niet minder belangwekkend. We zouden daarbij immers onvermijdelijk te midden van in beweging zijnde strijdkrachten moeten geraken; we zouden de stemming en de opvattingen in verschillende staten leren kennen; uit dit alles bij elkaar moesten wij een indruk kunnen krijgen van de onder de troepen heersende geest. Ik meende dus de uitnodiging niet te mogen afslaan. De loop van de binnenlandse crisis zou ten slotte in hoge mate afhankelijk kunnen zijn van de dingen, die wij in het krijgsgedebiet zouden waarnemen.

Geheel onvoorbereid omtrent de stemming trokken wij toch niet naar Frankrijk. Het komen en gaan van verlofgangers uit het front gaat nog steeds, met verbluffende onverstoobarheid, zijn gewone gang. De treinen uit het westen zijn altijd propvol met deze mensen, en in het bijzonder de stad Berlijn herbergt ze zo talrijk als in rustige

stadia van de oorlog. De verlofgangers vertellen aan wie het horen wil – mededeelzaam als de Duitser gewoonlijk is – van hun ervaringen, indrukken en opvattingen. Wie genoeg gelegenheid heeft hen te horen praten, kan zich een voorstelling vormen van de toestand en de geest aan belangrijke stukken van het front. Hij verneemt, welke steden voor ontruiming worden in gereedheid gebracht, waar de eerste linies worden leeg gemaakt, om de vijandelijke aanval te doen worden tot een slag in de lucht. De indrukken, die ik op die wijze te Berlijn had kunnen ervaren, heb ik op mijn reis vrij nauwkeurig bevestigd gekregen. Toen wij in het krijgsg gebied aankwamen, werd de stemming op een bijzondere proef gesteld. Juist toen brak het Amerikaanse offensief ten westen van de Maas en het Belgisch-Engelse in Vlaanderen los. Tot overmaat van effect kwam toen ook nog het bericht van de capitulatie der Bulgaren.

Ik hoorde deze dingen bespreken op een avondje in de staf van de commandant van een leger. Dag aan dag hoorde ik echter ook de discussie van de doortrekkende frontsoldaten voor het tijdingbord in een belangrijk doorgangstation voor troepenbewegingen. Tevens woonde ik debatten bij in een vierdeklas wagen van een transporttrein, waar ik, te midden van een dicht opeen gedrongen menigte manschappen, in geraakt was.

De algemene indruk was deze: De opeenhoping van verbijsterende berichten had iedere man diep getroffen en een zekere fatalistische stemming gewekt. Fatalistisch is inderdaad het juiste begrip. Men nam de dingen zoals ze kwamen, zag hun smartelijke betekenis, en meende, dat men er niets tegen doen kon dan zijn plicht. Men zou vechten, en zien, hoe het afliep. Van demoralisatie of weerbarstige stemming heb ik nooit iets gemerkt, maar natuurlijk evenmin van onbezorgdheid. De aanvoerders hadden niet alleen hun troepen, maar naar mij toescheen, ook het moreel van de troepen nog goed

in de hand. In de staven werd in alle kalmte gezwoegd, maar daarbij was er niemand, die zich, vooral in die dagen van kritieke aanvallen, de gevaren en de sombere vooruitzichten ontveinsde. Men merkte ook geen zenuwachtigheid op de spoorwegen, al waren die tot het uiterste in beslag genomen. Men sprak veel van een terugwijken van stelling tot stelling, en van aanzienlijke verkortingen van het front, tot men punten had bereikt, die men ook thans nog als onneembaar durft te beschouwen door hun natuurlijke verdedigingsmogelijkheden. Een dergelijk stellingsysteem gold ons bezoek.

Voor ik er toe kom om iets te vertellen van die bezichtiging, wil ik nog het een en ander zeggen over hetgeen ik gemerkt heb van de stemming. Deze scheen mij vast genoeg voor een desperate verdediging. Wat er te wachten stond, werd door de geringste man zo min als door de luitenant onderschat. Sprak men over de Amerikaanse troepen, dan kreeg men nooit meer een geringschattend oordeel te horen over hun gebrek aan ervaring en oefening; men sprak slechts van hun rijkdom aan moordend materiaal en hun handigheid in het gebruik maken ervan. Wat we hoorden van mannen, die uit het offensiefgebied kwamen ten westen van de Maas, was afgrijselijk. De troepen vochten toen niet in stellingen, maar in het open veld, zonder enige schuilplaats. Tenslotte hadden ze al een week lang 's nachts het uitgeputte lichaam op de natte, modderige grond, zonder enige beschutting tegen de eeuwige plasregens, moeten uitstrekken. Heel het land had daarbij dag en nacht onder het vernielende vuur gelegen van duizenden vijandelijke kanonnen, die elk onderdak, tot 10 km achter de linie, meedogenloos tegen de grond wierpen.

Dag en nacht vervolgde ons hun geraas als een gerekt gedonder. Ongekend grote eskaders van vijandelijke vliegtuigen lieten de mannen zelden een ogenblik met rust. En toch houden deze troepen

thans, nadat bijna weer een week verlopen is, nog steeds het veld, ofschoon ze weten, dat in de rug zwaar gebetonneerde stellingen beschutting bieden. De overmacht van mensen, maar veel meer nog de vreselijke opeenhoping van verfijnd vernietigingsmateriaal, die het opgezweepte productievermogen van de hele wereld tegen een uitgemergeld land in het veld brengt, dat is het gevaar, het noodlot misschien van Duitsland. Doch daarginds, in het gebied ten westen van de Maas, was het geenszins de geest der troepen, die een catastrofe deed verwachten.

Ik geloof, naar hetgeen ik gezien en gehoord heb te oordelen, niet dat er in het Duitse leger iets is van de geest, die ten slotte Russen en Bulgaren heeft doen bezwijken. En zolang dat er niet is, blijven zelfs paniek en demoralisatie tijdelijk en plaatselijk beperkte incidenten. Dat heeft in deze oorlog de ervaring met verschillende legers geleerd. De grote menigte is in de handen van de aanvoerder als een geweldige mechanisch functionerende, zij het ook zeer gecompliceerde machine. Wat men met deze machine kan verrichten, dat hangt natuurlijk af van de, op zorgvuldigheid en ervaring berustende, kunstvaardigheid waarmee, en het materiaal waaruit ze geconstrueerd is. Het is stellig onbespreekbaar, dat de geest in een zegevierend voorwaarts trekkend leger anders is, dan bij, zij het ook langzaam en onder taaie verdediging wijkende troepen. Mijn indruk is echter, – en ik ben dit jaar in de gelegenheid geweest, waarnemingen te doen in beide opzichten – dat dit verschil niet zo groot is als men zou mogen verwachten. Waarschijnlijk is het in het begin van de oorlog anders geweest. Maar kon de man thans nog vechten met persoonlijk optimisme, daar hij toch altijd de eindeloze duur van deze oorlog voor zich had, waarvan zelfs het begin reeds in het geheugen begon te vervagen? Ik heb troepen zien aflossen in de, voor het Duitse leger zo grote dagen van het offensief tegen Amiens. De mannen, die naar voren gingen en zij die

terugkwamen, vertoonden dezelfde uitdrukking: die van mijnarbeiders die naar of van hun werk gaan, een moeizaam eindeloos werk, dat gedaan wordt, omdat het moet gedaan worden. Zagen die mannen het einde voor de punten van hun bajonetten uit? Welnee, ze deden hun plicht, omdat ze wisten dat er niets anders aan te doen was. Zo doen ze thans blijkbaar hun plicht in de verdediging. Is er geen vrede te krijgen, dan is er niets anders aan te doen dan het voort te zetten, terug te gaan of vooruit te rukken, al naar gecommandeerd wordt, of een plek grond tot het uiterste te verdedigen. De tanks schijnen een poosje verbijsterend te hebben gewerkt. Deze schok is men te boven. En men voert, met de taaiste volharding, verder de ongelijke strijd tegen het materiaal, en tegen een overmacht van dappere vijanden.

Dit lijkt mij de psychologische achtergrond te zijn van hetgeen men nu ziet doen en gebeuren in het Duitse leger. De kritieke tijd, die gevaar opleverde voor demoralisatie, lijkt mij voorbij. Hoever het menselijk uithoudingsvermogen reikt, moet nu nog blijken. We hebben daar feitelijk het einde nog niet van aanschouwd in deze oorlog.

Laten wij voor ons en voor de arme kerels in het veld aan beide zijden, hopen dat de politieke gebeurtenissen ons deze laatste ervaring besparen!